

Jantner proti Slovensku, rozsudek ze dne 4. 3. 2003

Stěžovatel: Jantner

Žalovaný stát: Slovensko

Číslo stížnosti: 39050/97

Datum: 04.03.2003

Článek Úmluvy: čl. 14

čl. 25

čl. 27

Rozhodovací formace: Senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: diskriminace, majetek, ochrana majetku, vlastnictví

Významnost: 2

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

ČTVRTÁ SEKCE

4. března 2003

VĚC JANTNER

(Rozsudek ve věci Jantner v. Slovensko)

Evropský soud pro lidská práva - Čtvrtá sekce (dále jen „Soud“), zasedající jako senát, který tvořili soudci M. Pellonpää, předseda, V. Strážnická, E. Palmová, J. Casadevall, P. Maruste, S. Pavlovski, L. Garlicki a dále M. O'Boyle, tajemník sekce, po projednání na neveřejném zasedání dne 11. února 2003 vynesl uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případu předcházela stížnost (č. 39050/97) proti Slovenské republice předložená Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) podle bývalého čl. 25 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) slovenským a současně německým občanem Armandem Jantnerem (dále jen „stěžovatel“) dne 17. července 1997.
2. Vláda Slovenské republiky (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svým zástupcem P. Vršanským.
3. Stěžovatel zejména tvrdil, že bylo porušeno jeho právo na pokojné užívání majetku a že byl diskriminován v důsledku zamítnutí jeho požadavku na restituci jeho majetku.
4. Stížnost byla postoupena Soudu 1. listopadu 1998, když vstoupil v platnost Protokol č. 11 k Úmluvě (čl. 5 § 2 Protokolu č. 11).
5. Stížnost byla přidělena Druhé sekci Soudu (ustanovení 52 § 1 Jednacího řádu Soudu). Dne 1.

listopadu 2001 změnil Soud složení svých sekcí (ustanovení 25 § 1 Jednacího řádu Soudu). Tento případ byl přidělen nově složené Čtvrté sekci. V rámci této sekce byl k posouzení tohoto případu (čl. 27 § 1 Úmluvy) vytvořen senát, jak předvídá ustanovení 26 § 1 Jednacího řádu Soudu.

6. Rozhodnutím ze dne 20. listopadu 2001 prohlásil Soud stížnost za částečně přípustnou.
7. Stěžovatel i Vláda předložili připomínky k meritu věci (ustanovení 59 § 1 Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Stěžovatel opustil Československo a usídlil se v Německu v roce 1968. Po své soudní rehabilitaci v roce 1990 začal žít částečně v Československu a částečně v Německu. Podle svého tvrzení strávil stěžovatel větší část roku 1992 v Československu. Dne 25. září 1992 se přihlásil k trvalému pobytu na adrese svého přítele v Krompaších. Na této adrese zůstal přihlášen do 22. června 1994.
3. Dne 28. září 1992 vznesl stěžovatel požadavek na restituci majetku svého otce a svého strýce podle zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991.
4. Dne 15. května 1996 Pozemkový úřad ve Spišské Nové Vsi zamítl stěžovatelův požadavek s odůvodněním, že v relevantní době neměl stěžovatel trvalé bydliště na území bývalé České a Slovenské Federativní Republiky, jak vyžaduje § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě.
5. Pozemkový úřad zjistil, že doporučený dopis odeslaný 8. dubna 1993 nemohl být doručen, jelikož v té době na stěžovatelově adrese v Krompaších nikdo nepobýval. Pozemkový úřad měl k dispozici také doklad, jímž příslušný německý orgán potvrzoval, že stěžovatel zaregistroval od roku 1973 jako své trvalé bydliště Wendelstein. V průvodním dopise slovenského vicekonzula v Mnichově se vysvětlovalo, že na rozdíl od Slovenska se v Německu nečiní rozdíl mezi trvalým a přechodným bydlištěm. V dopise se dále uvádělo, že podle německého práva je hlavním bydlištěm místo pobytu převážně užívané dotčenou osobou v Německu a že podle německého práva neexistuje povinnost ukončit svou registraci, jestliže osoba strávila větší část roku v zahraničí. Vicekonzul vyjádřil názor, že pokud stěžovatelův pobyt na Slovensku překročil 183 dní v roce, pak tamější jeho bydliště by mohlo být teoreticky pokládáno za trvalé ve smyslu zákona o hlášení a evidování pobytu občanů z roku 1982.
6. Ve svém rozhodnutí se pozemkový úřad rovněž odvolal na policejní protokol, podle něhož stěžovatel efektivně neprokázal svůj trvalý pobyt v Krompaších. Pozemkový úřad dospěl k názoru, s odkazem na § 3 odst. 2 a § 4 odst. 1 zákona o přihlášení občanů k pobytu z roku 1982 a na relevantní judikaturu a správní praxi, že stěžovatel nesplnil požadavek trvalého pobytu.
7. Dne 19. června 1996 stěžovatel požádal Krajský soud v Košicích, aby přezkoumal rozhodnutí pozemkového úřadu. Tvrdil, že od počátku roku 1992 bydlel na různých místech na Slovensku a předložil za tímto účelem svědecká prohlášení. Stěžovatel dále uvedl, že několikrát za rok odjel do Německa, kde se podrobil léčbě rakoviny.
8. Dne 29. listopadu 1996 Krajský soud v Košicích potvrdil správní rozhodnutí napadené stěžovatelem. Soud konstatoval, že do data uplynutí lhůty pro předložení jeho požadavku, tj. do 31. prosince 1992, stěžovatel neměl trvalý pobyt v České a Slovenské Federativní Republice, jak vyžadoval § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě.
9. Krajský soud zejména připomněl, že podle § 4 odst. 1 zákona o přihlášení občanů k pobytu z roku 1982 nemohou občané současně trvale pobývat na více než jedné adrese. Jelikož stěžovatel neukončil registraci svého hlavního bydliště v Německu před svým přihlášením k trvalému pobytu v Krompaších, je třeba pohlížet na jeho pobyt v Československu jako na přechodný. Byl učiněn odkaz na příslušnou judikaturu a na praxi Ministerstva vnitra.
10. Krajský soud dále konstatoval, že stěžovatel nepředložil žádný důkaz o tom, že jeho bydliště v Krompaších splňovalo požadavky trvalého pobytu ve smyslu § 3 odst. 2 zákona o přihlášení

občanů k pobytu. Kromě toho z policejního protokolu, který měl soud k dispozici, vyplývalo, že stěžovatelovo přihlášení k pobytu v Krompaších bylo formální povahy.

11. Dne 30. července 1999 odmítl Nejvyšší soud případ přezkoumat, jelikož neexistoval žádný možný opravný prostředek proti rozsudku krajského soudu ze dne 29. listopadu 1996.
12. Relevantní vnitrostátní právo a praxe
13. Zákon o vlastnictví k půdě z roku 1991
14. Relevantní ustanovení zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991 znějí takto:

- 4

„1. Osobami oprávněnými požadovat restituci majetku jsou občané České a Slovenské republiky s trvalým pobytem na jejím území, jejichž půda a budovy, které tvoří součást zemědělské usedlosti, byly převedeny na stát nebo na jinou právnickou osobu v období mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 způsobem uvedeným v § 6 odst. 1.

2. V případě úmrtí před uplynutím lhůty stanovené v § 13 osoby, jejichž nemovitý majetek byl převeden na stát nebo na jinou právnické osoby v období mezi 25. únorem 1948 a 1. lednem 1990 způsobem uvedeným v § 6 odst. 1 ... budou k restituci oprávněny níže uvedené osoby, pokud jsou občany České a Slovenské Federativní republiky a mají na jejím území trvalý pobyt:

...

1. c) děti ... osob uvedených v odstavci 1.

...

1. e) sourozenci osob uvedených v odstavci 1 a v případě úmrtí jednoho ze sourozenců jeho děti.“

- 13

„1. Každý požadavek na restituci majetku podle § 6 musí být předložen nejpozději do 31. prosince 1992 ... Právo na restituci majetku propadá, nebude-li požadavek předložen včas ...“

1. Zákon o hlášení a evidování pobytu občanů z roku 1982
2. Relevantní ustanovení zákona o hlášení a evidování pobytu občanů z roku 1982 znějí takto:

- 3

...

„2. Trvalým bydlištěm občana je místo, kde trvale občan žije, to jest zpravidla místo, kde žije jeho rodina nebo rodiče, nebo místo, kde s nachází občanův domov nebo zaměstnání.

...

5. Pobyt občanů žijících trvale v zahraničí bude na území Československa pokládán za přechodný.“

- 4

„1. Každý občan musí být přihlášen k trvalému pobytu; občané nemohou být ve stejné době přihlášení k trvalému pobytu na více než jednom místě.“

1. Relevantní vnitrostátní praxe
2. V souladu s ustálenou praxí nebyl požadavek trvalého pobytu splněn, pokud osoba neprokáže,

že přihlášení k jejímu trvalému pobytu v zahraničí bylo ukončeno předtím, než se přihlásila k trvalému pobytu na území bývalého Československa nebo podle okolností případu na území jednoho z jeho nástupnických států.

3. Podle praxe Ministerstva vnitra se může osoba přihlásit k trvalému pobytu ve Slovenské republice pouze po ukončení svého trvalého pobytu v zahraničí. Jinak se pobyt takové osoby ve Slovenské republice pokládá za přechodný až do ukončení přihlášení v zahraničí.
4. Ve svém rozhodnutí č. Cdo 114/92 ze dne 22. prosince 1992 Nejvyšší soud konstatoval, v souvislosti s řízením týkajícím se restituce majetku podle zákona o mimosoudních rehabilitacích z roku 1991, že při posuzování, zda osoba požadující restituci majetku splňuje požadavek trvalého pobytu a zda skutečně zamýšlí trvale pobývat v Československu, by se soudy neměly omezit na předpisy upravující přihlašování cizinců. V takových případech se musí přihlížet, kromě splnění povinnosti být trvale přihlášen, ke všem relevantním skutečnostem případu, jakými jsou způsobilost dotčené osoby usídlit se v Československu, její osobní poměry, její vazby v Československu a v zahraničí, jakož i účel zákonů o restituci majetku. Toto stanovisko bylo potvrzeno následnou praxí Nejvyššího soudu (viz např. č. 2 Cdo 33/94 z 25. května 1994, č. 2 Cdo 20/96 ze 30. dubna 1996 nebo č. 2 Cdo 47/96 z 22. července 1996).

PŘÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 1 Protokolu č. 1
2. Stěžovatel si stěžoval, že podmínka trvalého pobytu stanovená v § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě a odmítnutí vyhovět jeho požadavku na restituci majetku pro jeho údajné nesplnění této podmínky porušuje jeho majetková práva. Odvolal se na článek 1 Protokolu č. 1, který stanoví toto:

„Každá fyzická nebo právnická osoba má právo pokojně užívat svůj majetek. Nikdo nemůže být zbaven svého majetku s výjimkou veřejného zájmu a za podmínek, které stanoví zákon a obecné zásady mezinárodního práva.

Předchozí ustanovení nebrání právu státu přijímat zákony, které považuje za nezbytné, aby upravil užívání majetku v souladu s obecným zájmem a zajistil placení daní a jiných poplatků nebo pokut.“

24. Vláda argumentovala tím, že stěžovatel nesplnil podmínku trvalého pobytu stanovenou v zákoně o vlastnictví k půdě z roku 1991 a že jeho požadavek nelze tudíž pokládat za požadavek na „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1. Stěžovatel zejména neukončil svou registraci hlavního bydliště v Německu předtím, než se přihlásil na Slovenskou, což bylo předpokladem pro to, aby se jeho pobyt na Slovensku pokládal za trvalý. Podle názoru Vlády z dosažených informací vyplývá, že se stěžovatel nepřihlásil k pobytu na Slovensku s opravdovým úmyslem zde trvale pobývat, jak vyžaduje praxe vnitrostátních orgánů.
25. Stěžovatel tvrdil, že je oprávněn vlastnit restituovaný majetek, jelikož splňuje podmínky relevantního zákona, a že zamítnutí jeho žaloby je porušením jeho práva na pokojné užívání jeho majetku garantovaného článkem 1 Protokolu č. 1.
26. Stěžovatel zejména tvrdil, že byl přihlášen k trvalému pobytu na Slovensku v okamžiku, kdy předložil požadavek na restituci majetku, jak vyžaduje zákon. Vysvětloval, že v té době žil společně se svým přítelem v jeho domě v Krompaších a že se později přestěhovali do přítelova bytu v Košicích, jelikož dům nebyl v zimě obyvatelný. Stěžovatel se odhlásil z trvalého pobytu v Krompaších 22. června 1994. Od roku 1993 bydlel ve skutečnosti v Piešťanech v domě, který se rekonstruoval, a platil příspěvky na sociální zabezpečení podle slovenských předpisů, jak se vyžaduje v případech, kdy má osoba trvalý pobyt na Slovensku. Tvrdil, že takovéto platby nebyly vyžadovány zákonem v roce 1992.
27. Soud připomíná, že instituce vytvořené Úmluvou konsistentně konstatovaly, že „majetkem“ ve

smyslu článku 1 Protokolu č. 1 může být buď „existující majetek“, nebo aktiva, včetně požadavků, o nichž stěžovatel může tvrdit, že lze alespoň „legitimně očekávat“, že budou realizovány. Na druhé straně naděje, že dávno zaniklé majetkové právo může být oživeno, nelze pokládat za „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1; za takový nelze pokládat ani podmíněný požadavek, který zanikl v důsledku nesplnění podmínky (viz rekapitulaci relevantních principů v případě Malhous*) v. Česká republika /dec./ /GC/, č. 3307/96, 13. prosince 2000, ECHR 2000-XII a Gratzinger a Gratzingerová v. Česká republika /dec./ /GC/, č. 39794/98, § 69, určený k publikaci v ECHR 2002, s dalšími odkazy).

28. V daném případě se stěžovatelova žaloba netýkala „existujícího majetku“ a stěžovatel neměl status vlastníka, nýbrž byl pouze žadatelem jako stěžovatelé ve výše citovaném případě Gratinger a Gratzingerová v. Česká republika.
29. Zbývá tudíž určit, zda stěžovatel „legitimně očekával“, že o uplatněném vynutitelném požadavku bude rozhodnuto v jeho prospěch. V této souvislosti Soud poznamenává, že § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991 opravňuje stěžovatele požadovat restituci majetku jeho příbuzných, pokud inter alia splnil podmínku trvalého pobytu v tehdejší České a Slovenské Federativní Republice.
30. Pokud jde o argument stěžovatele, že vnitrostátní orgány rozhodly o jeho žalobě mylně, Soud poznamenává, že ve svém rozsudku ze dne 29. listopadu 1996 Krajský soud v Košicích připomněl, že podle § 4 odst. 1 zákona o hlášení a evidování pobytu občanů z roku 1982 nemohou občané trvale pobývat ve stejné době na více než jedné adrese. Jelikož stěžovatel neukončil registraci svého hlavního bydliště v Německu předtím, než se přihlásil ke svému trvalému pobytu v Krompaších, je třeba pokládat jeho pobyt v bývalém Československu za přechodný. Byl učiněn odkaz na relevantní judikaturu a na praxi Ministerstva vnitra.
31. Kromě toho z předložených důkazů vyplynulo, že stěžovatelův pobyt na adrese jeho přítel v Krompaších postrádal atributy trvalého pobytu ve smyslu § 3 odst. 2 zákona o hlášení a evidování pobytu občanů a že jeho přihlášení na této adrese bylo formální. Krajský soud dospěl k závěru, že ke dni uplynutí lhůty pro uplatnění svého požadavku 31. prosince 1992 neměl stěžovatel trvalý pobyt v České a Slovenské Federativní Republice, jak vyžaduje § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě.
32. S přihlédnutím k informacím, jež má k dispozici, a po zvážení, že Soud má pouze omezenou pravomoc zabývat se údajnými faktickými a právními omyly, jichž se dopustily vnitrostátní soudy (viz Garcia Ruiz v. Španělsko /G.C./ č. 30544/96, § 28, ECHR 1999-I), se Soud domnívá, že svým názorem nemůže nahradit názor Krajského soudu v Košicích o stěžovatelově splnění podmínky trvalého pobytu stanovené v § 4 odst. 1 zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991.
33. Podle relevantního zákona, tak jak je aplikován a vykládán vnitrostátními orgány, tudíž stěžovatel neměl ani právo, ani nárok rovnající se legitimnímu očekávání ve smyslu judikatury Soudu na získání restituce daného majetku, takže neměl „majetek“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1.
34. Soud dále připomíná, že článek 1 Protokolu č. 1 negarantuje právo na získání majetku (viz např. Van der Musselle v. Belgie, rozsudek ze dne 23. listopadu 1983, Serie A č. 70, § 48). Toto ustanovení nelze také vykládat tak, jako by ukládalo nějaká omezení svobody smluvních států zvolit si podmínky, za nichž akceptují navrátit majetek, který na ně byl převeden před tím, než ratifikovaly Úmluvu.
35. Proto ani rozhodnutí napadená stěžovatelem, ani aplikace zákona o vlastnictví k půdě z roku 1991 v jeho případě neznamenaly zasahování do jeho práva na pokojné užívání jeho majetku.
36. Proto nedošlo k porušení článku 1 Protokolu č. 1.
37. Údajné porušení článku 14 Úmluvy
38. Stěžovatel si stěžoval, že byl diskriminován při užívání svých majetkových práv v důsledku interpretace a aplikace požadavku trvalého pobytu v řízení o jeho požadavku na restituci. Odvolal se na článek 14 Úmluvy, který stanoví toto:

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoliv důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení.“

38. Vláda uvedla, s odkazem na její výše uvedený argument, že stěžovatelův požadavek na restituci majetku spadá mimo rozsah článku 1 Protokolu č. 1 a že v daném případě nemůže vzniknout žádná otázka podle článku 14 Úmluvy.
39. Stěžovatel s tím nesouhlasil.
40. Soud připomíná, že článek 14 pouze doplňuje ostatní hmotně právní ustanovení Úmluvy a Protokolů. Nemá nezávislou existenci, jelikož má svůj účinek pouze ve vztahu k „užívání práv a svobod“ zabezpečených těmito ustanoveními. I když aplikace článku 14 nepředpokládá porušení těchto ustanovení – a v tomto rozsahu je článek 14 autonomní, nemůže existovat prostor pro jeho aplikaci, pokud posuzované skutečnosti nespádají pod rozsah jednoho nebo více z těchto ustanovení (viz Židovské liturgické sdružení Cha'are Shalom Ve Tsedek v. Francie /GC/, č. 27417/95, § 86, ECHR 2000-VII; Poláček a Poláčková v. Česká republika/dec.//GC/, č. 38645/97, § 69).
41. Jelikož Soud již našel výše, že napadené řízení se netýká stěžovatelova „majetku“ ve smyslu článku 1 Protokolu č. 1, nelze článek 14 Úmluvy kombinovat s tímto ustanovením za zvláštních okolností tohoto případu.
42. Proto článek 14 Úmluvy nebyl porušen.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD JEDNOMYSLNĚ

1. Konstatuje, že nebyl porušen článek 1 Protokolu č. 1;
2. Konstatuje, že nebyl porušen článek 14 Úmluvy.

Vyhotoveno v anglickém jazyce a vyhlášeno písemně 4. března 2003 podle ustanovení 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

1. O'BOYLE

tajemník

1. PELLONPÄÄ

předseda

*) Viz Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu – Přílohový sešit XXIX/2002, Rozhodnutí ES o stížnosti č. 33071/96, str. 24.